

קמפיילגי, (26) כלומר: טעם מחלוקתם הוא האם נדרש גם "את" זוכו הכתוב באותה פרשה, בה הקישה התורה את הזב לנקיבה:

רבי אליעזר דריש "אתים", ונמצא ששנתן הכתוב דין זכר לשלש ראיות, ולרביעית הקישתו התורה לנקיבה לטמא באונס.

ורבנן לא דרשי "אתים", ואין דין זכר אלא לשתי ראיות הראשונות ולשלישית הוקש לנקיבה.

שנינו במשנה: אונסו וספיקו ושכבת זרעו טמאים שרגלים לדבר:

אמר רבא, לפרש מה ששנינו שספיקו משנזקק לזיבה הרי הוא טמא:

לא תימא, אל תאמר שהספק בו אנו עוסקים, הוא:

ספק חזא ספק לא חזא, ספק ראה ראייה שלישית ספק לא ראה, וכגון שראה זוב בבגדו ולא ידע אם מראייה שניה הוא אם מראייה שלישית; (1) ואומר התנא שהיות ונזקק לזיבה הרי הוא טמא, ונעשה זב בעל שלש ראיות להתחייב קרבן —

כי באופן זה ודאי אינו חייב קרבן. (2)

אלא באופן זה אנו מחמירים בספיקו כשנזקק לזיבה:

שהיה הזב בתוך ימי ספירת שבעה נקיים, וודאי חזא ראייה שהיא אמורה לסתור את ימי ספירתו, אלא שמצא על בגדו הן זיבה והן שכבת זרע, והספק הוא:

ספק מחמת שכבת זרע ראה כלומר: ספק אם מעורב בזיבה שכבת זרע כי אז אין הראייה סותרת אלא יום אחד, ספק מחמת ראייה, כלומר: ספק אין מעורב בזיבה שכבת זרע, שראה זיבה לחוד ושכבת זרע לחוד, כי אז ראייתו סותרת שבעה.

וכיון דנזקק לטומאה (3) שכבר טמא הוא בשעת ראייה זו, ספיקו טמא.

שנינו במשנה: שכבת זרעו טמאה [אונסו וספיקו ו"שכבת זרעו טמאים"]:

תמהה הגמרא: שואלת הגמרא: למאי לאיזה ענין טמאה שכבת זרעו של זב שנזקק כבר לזיבה?

אילימא לענין שיטמא שכבת זרעו במגע?

כך הרי אי אפשר לומר, כי:

אם כן משמע, ששכבת זרעו כשאינו נזקק

בחירוק זה אלא את טעמו של רבי אליעזר.

26. אולי כוונת הגמרא בלשון "באתים קמפיילגי", שבכל מקום חלוקים הם אם לדרוש אותם, ראה פסחים כב ב.

1. מאירי.

2. לשון המאירי: "שזו ודאי אינה מזקינתו לקרבן".

3. דקדוק לשון המשנה שאמרו: "נזקק לזיבה", ואילו כאן אמרו "נזקק לטומאה", מורה לכאורה, שאכן כאן אין הטעם משום שכבר "זב" הוא, אלא משום שכבר "טמא" הוא. אבל במאירי מבואר לא כן, שכתב על זה "ועל זו הוא אומר: "שרגלים לדבר", כלומר: הואיל ונזקק לטומאה, רגלים לדבר שזיבה ראה בלא עירוב שכבת זרע".

אפילו רבי יהושע לא אמר שהוא מטמא, אלא משום צחצוחי זיבה המעורבים בה, אבל בעיניה [שכבת זרע כמות שהיא] — לא אמר, כלומר: הרי טעם הטומאה אינו אלא משום הזיבה המעורבת בה, ואילו ממשנתנו הרי משמע ששכבת זרעו מטמאת מצד עצמה. (7)

אלא אמר רב אדא בר אהבה: זו ששנינו במשנתנו ששכבת זרעו של זב מטמאת, אינו לומר שהיא עצמה מטמאת —

אלא לומר: שאם ראה זב את ראייתו השלישית בתוך מעת לעת שלאחר ראייתו שכבת זרע, אין תולין בה [בשכבת הזרע] את הזיבה.

כלומר: מי שראה קרי, ובתוך מעת לעת ראה זיבה, אינו טמא, וכמבואר במשנה במסכת זבים, ובאה משנתנו להשמיענו, שאם נזקק כבר לזיבה, אף ראייה שהיתה תוך מעת לראיית קרי הרי היא מטמאה; ומתבאר טעם דין זה בהמשך הסוגיא.

דוחה הגמרא את דברי רב אדא בר אהבה בפירוש משנתנו:

שהרי כבר רב פפא קמיה דרבא למימר, סבור היה רב פפא — ואף אמר כן לרבא

לטומאה אינו מטמא במגע, והרי מי גרע שכבת זרעו משכבת זרע דטהור [שיצא מן הטהור] שהוא מטמא במגע!?! (4)

אלא תאמר שכוונת המשנה היא לומר, שזרעו של זב מטמא אפילו במשא, (5) היות ונזקק לזיבה, ואם לא נזקק לזיבה אין שכבת זרעו מטמאת במשא, כשכבת זרעו של טהור שהיא מטמאת במגע ולא במשא.

אף כך אי אפשר לומר, כי:

מאן שמעת להא דאמר: שכבת זרע של זב מטמא במשא, וכי מי הוא התנא של משנתנו שאתה רוצה לומר שיסבור: שכבת זרעו של זב מטמא במשא!?! (6)

אילימא, שמא תאמר: האי תנא [רבי יהושע] הוא, דתניא:

רבי אליעזר אומר: שכבת זרעו של זב אינו מטמא במשא.

ורבי יהושע אומר: מטמא במשא, ולפי שאי אפשר לה לשכבת זרעו של זב בלא צחצוחי זיבה.

הרי אי אפשר למר כן; כי:

7. א. לשון הרא"ש: ואפילו רבי יהושע לא קאמר אלא משום צחצוחי זיבה אבל בעינא לא, ומתניתין קתני דשכבת זרע מטמא במשא מטעם שכבת זרע ולא משום זיבה, ואפילו איכא בלא צחצוחי זיבה, כלומר: אפילו לו יצויר שתימצא שכבת זרע בלא צחצוחי זיבה.

ב. הרמב"ם [מטמאי משכב ומושב א יד] כתב: "רוק הזב ושכבת זרעו ומימי רגליו, כל

4. ואפשר שכוונת הגמרא לשאול על שכבת זרעו של מי שנזקק לטומאה: "פשיטא", כיון שאפילו שכבת זרעו של טהור מטמאת במגע.

5. וכמו זיבתו ורוקו של הזב שהם מטמאים במשא.

6. כלומר: הרי אין תנא כזה, ולכן אי אפשר לומר שזה הוא פירוש משנתנו.

והגוי שקריו טהור אינו פוטר זיבה שלאחריו.⁽¹¹⁾

וכיון שכן נדחו אף דברי רב אדא בר אבהו, כי היות ומשום גזירת הכתוב הוא, שאין ראייה מטמאת תוך מעת לעת של ראיית קרי, אם כן מה לי נזקק לטומאה מה לי אינו נזקק לטומאה.⁽¹²⁾

אלא שבה הגמרא לפירוש הקודם במשנתנו, שהנידון הוא לענין טומאת השכבת זרע לענין משא —

ודקשיא לך: הרי לא מצינו מי שיאמר ששכבת זרע מטמא במשא, שהרי אפילו רבי יהושע שנחלק על רבי אליעזר ומטמאהו במשא, הרי אינו מטמא את שכבת הזרע עצמה — לא תיקשי, כי:

תנאי היא מחלוקת תנאים יש בדבר, והתנאים שבברייתא חלוקים על רבי אליעזר

— בטעמו של דבר שאין זיבה שבתוך מעת לעת של ראיית קרי מטמאת וכמבואר במשנה בזבים, שהוא משום דאמרין:

אידי חולשא הוא דחזי [עקב חולשתו מראיית הקרי לכן ראה זיבה], ונמצאת ראייה זו ראיית אונס שאינה מטמאת.

ואמר ליה רבא לרב פפא לדחות טעם זה: **והתנן:**

גר שנתגייר מטמא מיד בזיבה, ואפילו ראה קרי בגויותו בתוך מעת לעת,⁽⁸⁾ ואם כדבריך בטעם הדבר שראיית זיבה בתוך מעת לעת אינה מטמאת — **אמאי! ? והא** — הקרי שראה בגויותו — **אין לך חולי גדול מזה**, ואף הגר אינו מטמא בראיית אונס, ואם כן מה איכפת לך שסיבת האונס היתה בגויותו!⁽⁹⁾

אלא טעם הדין הוא מדרשת הכתוב,⁽¹⁰⁾

10. בתוספות הביאו מספרי [דברים כג יא]: "והיה לפנות ערב ירחץ במים, מלמד שהקרי פוטר זיבה כל מעת לעת", וראה במלבי"ם שהאריך בביאור הדרשה.

11. רא"ש.

12. תוספת ביאור:

רב אדא בר אבהו אף הוא היה סבור כרב פפא בטעם הדין, ולכן פירש את משנתנו שהיא עוסקת בראייה של זיבה תוך מעת לעת של קרי, כי לפי טעם זה ניחא מה שמחלקת המשנה בין ראייתו של מי שנזקק לזיבה לבין ראייתו של מי שלא נזקק לזיבה, כי היות ומטעם אונס הוא, הרי מי שנזקק לטומאה ראייתו טמאה, שאין אנו תולין בו את הראייה בקרי, כשם שאין אנו תולין

אחד משלשתן אב טומאה דין תורה, ומטמא בכל שהוא במגע ובמשא וכו', ומימי רגליו ושכבת זרעו אי אפשר שלא יהא בהם צחצוחי זיבה כל שהוא", וב"כסף משנה" הביא שם, שהוא נלמד מפסוק "וכתב רבינו טעם זה - אי אפשר שלא יהא בהם צחצוחי זיבה - שהוא טעם יותר פשוט וקצר", ומסוגייתנו יש לתמוה על דבריו.

8. כתב הרא"ש: "בתוס' מוקי לה בנתגייר מהול, דאי לאו הכי, כל זמן שמצטער מחמת המילה, אינו מטמא בזיבה".

9. כתב הרא"ש: "פירוש, ואי אמרת דטעם דקרי מטהר בזיבה משום חולשא, מה לי ישראל מה לי גר, אדרבה טפי חולשא איכא בגר, שהכניס עצמו לדאגת המצוות".

בסתם, כלומר: שהוא טמא טומאה אחרת היוצא מגופו דומיא דקרי, ומאי ניהו זיבה; וכתיב: "ואשר לא יהיה בכך טהור" מקרה, ומשמע שכבת זרע, שראה הקרי אחר הזיבה, וכתיב: "לילה" מיותר, אלא שמע מינה: דלילה שלאחר הזיבה יש לטיפת הקרי דין זיבה ומטמא במשא (13) —

וכתיב: "לפנות ערב ירחץ במים", ומשמע: אף אחר שפנה הערב, והיינו מעת לעת.

מאן דאמר — תנא קמא — מעת לעת: דייק מ"לפנות ערב".

ואירך — רבי יוסי — דייק: "מקרה לילה".

ומקשינן למאן דאמר הדורש מ"לפנות ערב", והכתיב "מקרה לילה"?! —

אמר לך תנא קמא הדורש מ"לפנות ערב", ולא מ"מקרה לילה": "לילה" אינו מיותר לדרשה, כי אורחא דקרי למתניא בלילה [דרך קרי לבוא בלילה].

מתניתין:

נזיר היה שמואל כדברי רבי נהוראי, כלומר: רבי נהוראי היה אומר, ששמואל היה נזיר. (14)

שנאמר [שמואל א' א יא]: "ותדור [חנה אם שמואל] נדר, ותאמר וגו' אם ראה תראה

ורבי יהושע, וסוברים, שאף שכבת זרע של זב פעמים שהיא מטמאת במשא, ומשנתנו כהתנאים של הברייטא.

דתניא:

שכבת זרע של זב מטמא במשא כל מעת לעת שלאחר ראייתו את ראיית הזיבה.

ורבי יוסי אומר: אין שכבת הזרע מטמאת אלא בזמנו של ראיית הזיבה, ולא עד מעת לעת.

ואף משנתנו עוסקת כגון שיצתה ממנו שכבת הזרע סמוך לראייה, למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה.

וכיון שהביאה הגמרא את הברייטא, מפרשת אותה הגמרא:

במאי קמיפלגי תנא קמא ורבי יוסי? בדשמואל!

דשמואל רמי הקשה על סתירת הפסוקים:

כתיב [דברים כג יא]: "כי יהיה בכך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה, ויצא אל מחוץ למחנה לא יבוא אל תוך המחנה. והיה לפנות ערב ירחץ במים וכבוא השמש יבוא אל תוך המחנה".

ומדכתיב: "כי יהיה בכך איש אשר לא יהיה טהור", משמע: "אשר לא יהיה טהור"

את הראיה בכל שבעת הדברים שנאמרו במשנה; אך משנדחה טעמו של רב פפא ולמדנו דין זה מגזירת הכתוב שוב אי אפשר לפרש את משנתנו כרב אדא בר אהבה, כי מה לי נזקק לטומאה מה

לי לא נזקק לטומאה.

13. נתבאר על פי הרא"ש.

14. כתב הרמב"ם בפירושו המשניות: "יש תועלת שידיעתנו בשמואל אם היה נזיר אם לא,

האמור בו היינו נזירות.

נמרא:

אמר ליה רב לחייא בריה [אמר רב לחייא
בנו של רב]:

הטוף ובריד, כשמושיטין כוס של ברכה, הוי ב-10
מחזר שיתנוהו לך ותברך, ולא תצא בברכת
המזמן! (1)

וכן אמר ליה רב הונא לרבה בריה [וכך אמר
גם רב הונא לבנו רבה]: הטוף ובריד!

ומקשינן: למימרא דמברך עדיף [וכי המברך
עדיף מן השומע ואומר אמן]?!

והתניא: רבי יוסי אומר:

גדול העונה אמן יותר מן המברך!?

ואמר לו רבי נהוראי: השמים [לשון שבועה
הוא]: שכך הוא הדבר!

תדע שכך הוא, שהרי גולירין [חלשים]
מתגרין במלחמה תחילה, וגבורים, הפרשים
הבאים אחריהם הם הנוצחים, ושם נצחון
המלחמה הוא על הפרשים הגומרים.

וכן גם באמן שאחר הברכה, נקראת הברכה
על שם הגומר דהיינו העונה אמן.

בעני אמתך וזכרתני ולא תשכח את אמתך
ונתתה לאמתך זרע אנשים, ונתתיו לה' כל
ימי חייו ומורה לא יעלה על ראשו.

והרי אנו לומדים בגזירה שוה:

נאמר בשמשון [שופטים יג ג]: "וירא מלאך
ה' אל האשה [אשת מנוח] ויאמר אליה הנה
נא את עקרה וגו'. כי הנך הרה וילדת בן
ומורה לא יעלה על ראשו, כי נזיר אלהים
יהיה הנער מן הבטן".

ונאמר בשמואל: "ומורה לא יעלה על
ראשו".

מה "מורה" האמורה בשמשון היינו שיהיה
נזיר, (15) וכמו שנאמר: "ומורה לא יעלה על
ראשו כי נזיר אלהים יהיה הנער".

אף "מורה" האמורה בשמואל — נזיר.

אמר [לד] (16) רבי יוסי לרבי נהוראי: והלא
אין מורה אלא של בשר ודם, כלומר: מורה
האמור בשמואל היינו שלא יהא עליו אימת
בשר ודם! (17)

אמר לו רבי נהוראי לרבי יוסי: והלא כבר
נאמר "וירא מורה" איך אלק ושמע
שאול והרגני, הרי שכבר היה עליו מורה
בשר ודם; (18) ואם כן בהכרח ש"מורה"

17. והה"א במקום אל"ף, מאירי.

18. "ואם כדברך היאך נתאמתה הנבואה",
מאירי; ודברים אלו: "ומורה לא יעלה על
ראשו" נאמרו בתפלת חנה, כמבואר בפסוקים
שהובאו לעיל.

1. לשון הרא"ש: "חטוף כוס של ברכה, וכן כל
ברכות אל יקדמן אחר".

למי שאומר "הריני כשמואל" או יתואר בו תואר
מתארו, כמו שאמרו [במשנה לעיל ד א]
בשמשון.

15. "מורה" הוא התער, על שם שמשליך את
השיער, והוא מלשון "מרכבות פרעה וחילו ירה
בים"; מצודות.

16. כן הוא במשנה ב"עין יעקב".